

Remissvar - Betänkandet Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen (SOU 2024:9)

Ert diarienummer: U2024/00226

Region Sörmland har givits möjlighet att inkomma med yttrande på betänkandet ”Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen” (SOU 2024:9).

Region Sörmland ställer sig till stora delar positiv till flera av förslagen i utredningen. Regionens åsikter och farhågor kommer att belysas nedan. Utredningens val att lämna ”åtgärder som tar sikte på hälso- och sjukvårdens allmänna förutsättningar har dock bedömts ligga utanför utredningens uppdrag” (1.1.1) anser regionen är olyckligt då det är av betydelse utifrån vårdgivarnas perspektiv och den framtida och långsiktiga kompetensförsörjningen. Regionen anser att det genom hela utredningen finns ett större fokus på konsekvenser och relaterade kostnader för lärosätena och att beskrivningen av vårdgivarnas konsekvenser är få eller saknas.

Utredningens analys visar att regionerna tar det största ansvaret för den kliniska utbildningen (4.7.2). Regionen instämmer att det är av största vikt att statliga och privata vårdgivare samt kommunerna tar ett större ansvar för att tillgodose utredningens beräkning av utökning av veckor i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) med 35 procent. Utökning av antalet VFU-veckor behöver följa vårdens utveckling mot God och Nära Vård (5.2).

Utredningen beskriver att bristen på VFU-platser är den enskilt största orsaken för utbyggnad av utbildningen för att erhålla fler examinerade sjuksköterskor (7.1) Region Sörmland upplever inte att det är bristen på VFU-platser som är den enskilt största orsaken till att det i nuläget inte utexamineras fler sjuksköterskor. Det finns andra förklaringar som till exempel att genomströmningen av studenterna under de senaste åren varit lägre än förväntat. Ambitionen finns både hos lärosätena och regionen att beställda VFU-platser ska nyttjas och att genomströmningen ska öka.

Region Sörmlands åsikt angående VULF-avtalet (Vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning) är att det finns vissa fördelar med ett gemensamt och övergripande avtal men att det behöver utredas och tydliggöras ytterligare.

Utredningen konstaterar att vissa av förslagen behöver utredas vidare, vilket Region Sörmland instämmer i. Det är viktigt att det fortsättningsvis finns både ett regionalt och lokalt perspektiv då utmaningarna kan se olika ut för både lärosätena och vårdgivarna. I efterföljande utredningar är regionens ståndpunkt att regionernas olika storlek och förutsättningar behöver belysas samt att aspekter från länssjukhusen och länsdelssjukhusen behöver inkluderas.

3 EU-rättslig reglering av sjuksköterskeutbildningen i Sverige

Region Sörmland ställer sig positiv till utredningens förslag för en förändring av artikel 13 i yrkeskvalifikationsdirektivet i syfte att möjliggöra att simulering kan godtas som klinisk utbildning för sjuksköterskeutbildningen (3.1). Regionens åsikt är att simuleringen bör ingå i VFU och utföras av lärosätet och om möjligt i samverkan med regionen. Regionen anser att det borde finnas ett krav på nationell likvärdighet vad en godkänd simulering bör innehålla för att uppfyllas som klinisk utbildning.

4 Nuläge och framtid för verksamhetsförlagd utbildning i sjuksköterskeutbildningen

Regionen håller med om utredningens bedömning om att utforma en generisk modulbaserad handledarutbildning på grundnivå (4.1). Det ger en nationell likvärdighet med ett standardiserat innehåll i utbildningen. Utredningen tydliggör inte om den generiska handledningsmodellen ska inkludera högskolepoäng eller inte. Regionens åsikt är att en generiska handledningsmodellen kan vara en webbaserad utbildning på grundnivå för flertalet vårdprofessioner där handledaren erhåller ett intyg efter genomförd utbildning. Skolverkets webbaserade handledarutbildning kan vara ett exempel på en modell. Det möjliggör vårdgivarens behov att utbilda handledare kontinuerligt. Regionen anser dock att det är av stor betydelse att det enskilda lärosätet har fördjupad handledarutbildning samt fortsatt ansvara för fortbildning av handledare i samverkan med vårdgivare.

Regionen håller med i bedömningen i utredningen av ökad harmonisering av bedömningsmetod och bedömningskriterier kan förbättra förutsättningen för god kvalitet i VFU (4.2). Det behöver finnas en bättre samstämmighet hos lärosätena då de utgår från samma examensmål vilket även kan underlätta vid mottagande av studenter från fler lärosäten. Regionen ställer sig mycket tveksam till en nationell klinisk examination utifrån tidigare erfarenheter och de utökade resurser som då krävdes från vårdgivaren.

5 Hinder

Regionen samstämmer i utredningens hinder och åtgärdsförslag (5.1) men förmodar att allvarlighetsgraden kan skifta beroende på hur uttalade de är

hos de olika vårdgivarna. En utmaning för Region Sörmland som påverkar VFU är kontinuitetsproblem relaterat till intern och extern rörlighet av sjuksköterskor vilket inverkar på introduktion av nya kollegor samt utbildning av nya handledare samtidigt som hälso-och sjukvårdsuppdraget fortgår.

Regionen anser att lärosätena behöver möta upp vårdgivarens förutsättningar och utveckling för en kvalitetssäkrad VFU ska kunna genomföras (5.2).

6 En reform för hållbar klinisk utbildning genom samverkan

Region Sörmland samstämmer med utredningens förslag att staten bör ingå ett nationellt avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning, VULF-avtalet (6.1) men anser att det finns oklarheter som behöver tydliggöras. Av utredningens tänkbara avtalsmodell finner regionen att modell D är av störst intresse (6.2). Region Sörmland förordar därför vidare utredning med överenskommelse och tydlig uppdragsbeskrivning för att bland annat undvika konkurrens mellan lärosäten då det exempelvis i sjukvårdsregion Mellansverige finns två universitetssjukhus med två skilda medicinska fakulteter. Regionen anser även att upprättande av kompletterande lokala avtal är av vikt med berörda lärosäten i det geografiska området vilket även skulle kunna innebära lokalt avtal med lärosäte i en annan sjukvårdsregion.

Utredningens bedömning att ett VULF-avtal med precision kan styra resurser till åtgärder för att avhjälpa hinder ses också som positivt. Ett VULF-avtal kan då vara mer nationellt likvärdigt för fördelning av statliga öronmärkta medel och även skapa tydliga riktlinjer. Regionens farhåga är att finansieringen av VULF-avtalet är lågt räknat samt att det inte kommer att kunna ersätta alla tidigare ekonomiska satsningar. En genomlysning av konsekvenser är av vikt.

Det är angeläget att VFU-ersättningen till vårdgivaren höjs för att i högre grad täcka dennes kostnader för VFU. Exempelvis kostar det över 2000 kronor att ordna ett e-tjänstekort för en student som ska ut på VFU vilket innebär en total kostnad för regionen på drygt två miljoner kronor per år. Sedan tillkommer även andra kostnader i samband med VFU.

Att starta ett VULF-avtal med ett fåtal vårdutbildningar kan vara en vinst i utvecklingssyfte men regionen ser en nödvändighet att övriga vårdutbildningar blir delaktiga i avtalet skyndsamt.

7 Ett nationellt IT-stöd

Regionen samstämmer i att ett likvärdigt och nationellt it -stöd skulle underlätta planeringen och samordningen av VFU för studenter (7.1) med

förbehåll hur GDPR perspektivet ska lösas samt hur de med skyddad identitet kan hanteras. IT-stödet kan också vara till hjälp för att nyttja de platser som inte används regionalt och lokalt. Regionen invänder sig mot eventuell nationell styrning av fördelningen av VFU-platser.

Utredningens förslag att initialt starta med endast ett fåtal utbildningar finns det invändningar mot. Regionen som är mottagare av studerande från flera hälso-och sjukvårdsutbildningar har ett stort behov av att skapa en översikt över alla placeringar oavsett utbildningsnivå.

Regionen anser att ägarskapet har inverkan vid utformning av IT-stödet vilket föranleder behov av översyn kring företrädesrätt, gränsdragningar och riktlinjer för att allas parter behov tillgodoses (7.2).

Region Sörmland anser att det är nödvändigt med integration till personal- och identitetssystem hos användarna om ett nytt system skapas. Utan en sådan integration blir det en stor förlust i digitala vinster för regionen och betydligt sämre läge än idag. Det skulle kunna innebära att vårdgivare inte ansluter till det nya IT-stödet då de idag har bättre förutsättningar.

Regionen ser det positivt att studenterna kan önska VFU-plats men anser att en viss styrning är nödvändig där lärosätet ska se till att spridning av VFU inom olika verksamhetsområden samt nyttjande av samtliga VFU-platser säkerställs.

Regionen anser att en vidare utredning där alla intressenters perspektiv inkluderas är oerhört viktigt.

8 Regioners och kommuners medverkan i högskoleutbildning

Regionen håller med och ser inget behov av att lagstadga medverkan i utbildningen. Regionen har som vårdgivare ett utbildningsansvar och ett behov att erbjuda bra utbildningsmiljöer för kommande kollegor (8.1). Det ömsesidiga behovet mellan parterna ska skapa god samverkan och bör vara tillräckligt.

9 Privata vårdgivares medverkan i verksamhetsförlagd utbildning

Regionen Sörmland håller med utredningen att de privata vårdgivarnas medverkan i utbildningen bör främjas och inte regleras i lag (9.1).

Skulle det bli aktuellt att upphandla verksamhet utöver vårdcentraler som skulle kunna medverka i utbildningsuppdraget ställer sig Region Sörmland positiva till att skriva in detta som krav i upphandlingsunderlaget.

10 Konsekvenser

Regionen anser att det genom hela utredningen finns ett större fokus på konsekvenser för lärosätena och att beskrivningen av vårdgivarnas konsekvenser är få eller i vissa fall helt saknas vilket borde ha inkluderats i utredningen. Ett konkret exempel är att det saknas en utökad diskussion om möjliga utfall av strategin vald för att öka sjuksköterskeyrkets attraktionskraft.

Utredningens strategi går i korthet ut på att utöka möjligheterna till karriärstege genom att öka upp möjligheten för fler sjuksköterskor att gå över till forskning. Därigenom försöker man samtidigt komma åt problemet med att det finns brist på vetenskapligt meriterad personal på lärosätena (5.8). Tanken är god och kan vara fruktsam. Det saknas dock en efterföljande diskussion om strategin kan bli kontraproduktiv för vårdgivare inom hälso- och sjukvården utifrån vårdgivares kontinuitetsproblem med bemanningen (5.7) och andra resurs- och arbetsmiljöproblem. Finns risken att vårdgivarnas svårigheter urholkar lusten för sjuksköterskor att stanna kvar i yrket? Blir möjligheten till en utökad akademisk karriär en kunskapsflykt för vårdgivare? Diskussionerna saknas.

REGION SÖRMLAND

Christoffer Öqvist (M)
Regionstyrelsens ordförande

Magnus Johansson
Regiondirektör